
OPSPORING EN POLITIE / POLICE AND INVESTIGATION

EU MIDIS IIKRISTOF DE PAUW^a

^a Directeur-generaal, Dienst Enquêtes P, Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (corresp.: kristof.de.pauw@comitep.be)

1. INLEIDING

In december 2017 maakte het Bureau voor de grondrechten van de Europese Unie, de FRA of *Fundamental Rights Agency*, de resultaten bekend van het tweede EU-MIDIS-onderzoek (*European Union Minorities and Discrimination Survey*). De FRA is een onafhankelijk EU-orgaan, gefinancierd uit de begroting van de Unie, dat specifiek werd opgericht om de EU-instellingen en -lidstaten te voorzien van onafhankelijke, op feiten gebaseerde assistentie en expertise op vlak van grondrechten. In het tweede EU-MIDIS-rapport wordt opnieuw verslag uitgebracht over onderzoek in de hele Europese Unie naar de discriminerende ervaringen van minderheden met ondermeer politiecontroles.

2. EERSTE ONDERZOEKSRAPPORT EU-MIDIS

In het eerste onderzoeksrapport EU-MIDIS (*European Union Minorities and Discrimination Survey – Police Stops and Minorities*) dat gepubliceerd werd in 2010, werd reeds ingegaan op de ervaringen met politiecontroles en de mate van vertrouwen in de politie. Voor dit onderzoek sprak het FRA destijds met 23.500 immigranten en leden van etnische minderheden in de 27 EU-lidstaten en met 5.000 leden van de autochtone bevolking die in dezelfde regio woonden in tien lidstaten (België, Bulgarije, Duitsland, Griekenland, Spanje, Frankrijk, Italië, Hongarije, Roemenië en Slowakije). De te ondervragen personen werden aan de hand van een aselechte steekproefbenadering bepaald.

Een belangrijke bevinding volgens de onderzoekers was destijds dat in een aantal EU-lidstaten de kans op een politiecontrole voor personen uit minderheidsgroeperingen groter was dan voor personen uit de autochtone bevolking. Zo vonden zes op tien van de Noord-Afrikaanse respondenten die door de politie staande werden gehouden, dat dit specifiek vanwege hun etniciteit of achtergrond als immigrant gebeurde. Ook één op twee Roma en vier op tien Midden- en Oost-Europeanen waren die mening toegeedaan.

Volgens het FRA werd hiermee een probleem van potentieel discriminerende etnische profilering onderstreept, waarmee niet alleen de antidiscriminatiewetgeving werd geschonden, maar waarbij ook belangrijke schadelijke maatschappelijke effecten konden optreden namelijk een daling van het vertrouwen van minderheden in de politie en een daling van hun geloof in een eerlijke behandeling.

Wanneer het besluit van een politieambtenaar om iemand te controleren uitsluitend of hoofdzakelijk wordt ingegeven door zijn of haar ras, etnische afkomst of geloofsovertuiging, is sprake van discriminerende etnische profilering, stelde het FRA. Door dergelijke praktijken kunnen bepaalde gemeenschappen in de EU vervreemd raken en dit kan weer bijdragen aan inefficiënt politietoedien.

Specifiek voor België werden voor de eerste bevraging Noord-Afrikanen en Turken bevraged. Daaruit kwam naar voor dat 13% van de bevragede Noord-Afrikanen en 6% van de Turken vonden dat ze omwille van hun etniciteit door de politie gecontroleerd werden. Verder werd in het onderzoek ook dieper ingegaan op het aantal keer dat ze gecontroleerd werden het afgelopen jaar, de plaats van controle, de mate waarin de politie respectvol was... Opmerkelijk voor de Belgische resultaten was het sterke verschil in vertrouwen in de politie. Voor de Noord-Afrikanen en Turken samen bedroeg dit slechts 52%, terwijl dit bij de bevragede autochtonen 76% was.

3. TWEDE ONDERZOEKSRAPPORT EU-MIDIS

De bevindingen van het tweede EU-MIDIS-onderzoek¹ werden in december 2017 bekend gemaakt. Het FRA selecteerde voor dit onderzoek 25.500 mensen met verschillende etnische en migratie-achtergrond in alle 28 EU-lidstaten. De focus lag opnieuw op onder meer ervaring met discriminatie in verschillende settings, politiecontroles, slachtofferschap en sociale participatie.

Enkele algemene bevindingen uit dit recente rapport:

- 4 op 10 respondenten hebben de voorbije vijf jaren een discriminatoire ervaring gehad die volgens hen gebaseerd was op hun etnische of migratieachtergrond, huidskleur of religie; voor 1 op 4 van de respondenten was die negatieve ervaring er zelfs binnen het voorbije jaar. In EU-MIDIS I had 1 op 3 respondenten nog aangegeven gediscrimineerd geweest te zijn. Er is dus een kleine daling vast te stellen.
- Vooral Roma en mensen met een Sub Sahara Afrika-oorsprong geven aan slachtoffer geweest te zijn van discriminatie.
- Slechts 1 op 8 respondenten diende officieel een klacht in.
- Van de meer dan 8.700 respondenten die aangegeven hebben dat ze in de bevragede periode slachtoffer geweest zijn van een haatmisdrijf, rapporteerde slechts 36% dit aan de politie en 53% aan een andere organisatie. Als voornaamste reden voor het niet-melden, werd aangehaald dat men verwachtte dat een aangifte toch niets zou veranderen aan de situatie.
- 14% van de respondenten werd het voorbije jaar door de politie gecontroleerd en daarvan oordeelde 40% dat dit was omwille van de migratieachtergrond of etnische origine. Er zijn daarbij wel grote verschillen tussen de minderheden alsook tussen de landen. Globaal blijken vooral mensen met Aziatische *roots*, Noord-Afrikanen en mensen met een Sub Sahara Afrika -achtergrond alsook Roma te ervaren dat ze om die reden gecontroleerd werden. Geen enkele respondent behorende tot een Russische minderheid gaf aan gecontroleerd te zijn omwille van de origine; dit laatste was ook al een conclusie in MIDIS I.
- Gemiddeld blijken jongere respondenten meer dan ouderen gecontroleerd te worden door de politie alsook meer mannen dan vrouwen.
- Specifiek voor België werden 628 mensen van Turkse oorsprong en 711 van Noord-Afrikaanse origine bevraged. De prevalentie van het ervaren van etnisch profileren bij deze twee groepen bedroeg voor België respectievelijk 13 en 5%. Voor mensen met Noord-Afrikaanse oorsprong zit België daarmee boven het groepsgemiddelde van 11% en voor mensen met Turkse *roots* pal op het gemiddelde van de groep.
- Bij die politiecontroles zou een meerderheid (58%) gecontroleerd zijn terwijl ze in een wagen zaten en een vierde terwijl ze op straat rondliepen.

1 Meer informatie via: <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/eumidis-ii-main-results>

- Net als bij MIDIS I wordt ook in MIDIS II duidelijk dat respondenten die een negatieve ervaring hadden met discriminatie en geweld, een lager vertrouwen in de politie en het rechtssysteem hebben.

Als aanbeveling met betrekking tot politiecontroles vinden we in het onderzoeksrapport het volgende terug: *“EU Member States should stop unlawful discriminatory ethnic profiling by law enforcement. They should raise awareness among police forces of the damaging effect of such practices on community relations and trust in law enforcement.”*

Gelijktijdig met het eerste MIDIS-onderzoek verspreidde het FRA een leidraad voor de politie om duidelijk te maken wanneer etnische profilering al dan niet discriminerend is.